

1915 ÇANAKKALE, BİZİM İÇİN SADECE KÖPRÜ DEĞİL

Çanakkale'deki Gellibolu Öncü Kadın Kooperatifi iki yılda BM'den ödöl alacak bir noktaya geldi. Bu başarı hikâyesinin arkasında ise 1915 Çanakkale Köprüsü ve Oto-yolu Projesi var. Öncü Kadınlar'dan bu sıradışı yol hikâyesini dinledik.

► 5'TE

KADINLARI HAYATA BAĞLAYAN KÖPRÜ

1915 Çanakkale Köprüsü bölgesinde bir ulaştırma hizmeti olanın çok ötesinde anlam ifade ediyor. Toplum Düzeyinde Destek Programı (TDDP) kapsamında uyguladığı 321 çevresel ve sosyal proje ile bölgedeki üreticilerin yüzünü güldürüyor. O projelerden biri olan Öncü Kadın Kooperatifi de döngüsel ekonomiye katkı sunduğu için 1915 Çanakkale'ye BM'den ödül getirdi.

Anadolunun dört bir yanında üreten, elinin emeği, alın teriyle kendi ayakları üzerinde duran sayısız kadın girişimci var. Çoğu hayallerini gerçekleştirebilmek için zorlu bir yola girdiğinin farkında umutla emek vermeye devam ediyor. Kimi engellere rağmen talasında, bahçesinde bin bir emekle ürettiklerini satılabilmek ve aile bütçesine katkı sağlamak için çırpıyor.

Düyük şehirlerde sadece tüketim odaklı yaşayınların aksine toprağın bereketine inanan, emeği ile birbirinden zarif işler üreten kadınların bir kısmı sosyal medya üzerinden ürünlerini satışa çıkarsa da bir kısmı bu becerilere sahip değil henüz. O noktada kadın dayanışması ve kadın kooperatifleri devreye giriyor. Çanakkale Gelibolu'daki Öncü Kadın Kooperatifi de onlardan biri. Ama diğerlerinden en önemli farkı 1915 Çanakkale Köprüsü ve Otoyolu Projesi ile anlamli bir hikâyeye imza atmaları. Bir otoyol projesi ve kadın kooperatifinin yollarını nasıl kesiştiğini merak ettim ve Gelibolu Öncü Kadın Kooperatifini ziyaret ettim.

BASARILARI BM ÖDÜLÜ İLE TEŞEVLİLENDİ

Sadece kadınların istihdam edildiği, kapının ötesindeki ocaktan pişi kokularının yükseldiği tertemiz bir lokanta açmışlar. Öncü Kadın Mutfacı adını taşıyan lokantada sadece ev

emekleri yapıyor. Kullanılan malzemeler ise Gelibolu'daki 26 köyde bulunan yaklaşık 60, 65 üreticiden temin ediliyor. Kadınların ata tohumları ve kimyasal kullanılmadan ürettiği doğal gıdalar bu mutfakta yöresel yemeklere dönüştürüyor. İki yıl önce kurulan kooperatif şimdiden bölgedeki işletmelere toplu yemek üretmeye başlamış. Gelibolu Öncü Kadın Üretim Kooperatifi, Gelibolu'da evlerinde üretim yapan kadınlara ekonomik ve sosyal olarak alan açarak çalışmalarını yürütüyor. Gelibolu'ya özgü yöresel tatların hazırlanıp sunulmasının yanı sıra el sanatları alanında çalışan kadınların ürünlerinin de ticarileştirilerek kadınların kendilerini geliştirebilmeleri için çalışmalar yapıyor.

Kadın girişimciler tarafından 2022'de, Gelibolu kadınların tek bir çatı altında yapabilmeleri ve aile bütçelerine katkı sağlamları amacıyla kurulan Gelibolu Öncü Kadın Üretim Kooperatifi, iki yıl içerisinde büyüyen 18 Mart 2024'te 'Öncü Kadın Mutfacı'na açtı. Ama bu büyümenin arkasındaki itici güç 1915 Çanakkale Köprüsü ve Otoyolu Projesi olmuş.

DÖNGÜSEL EKONOMİYE KÖPRÜ DESTEĞİ

'Gelibolu Öncü Kadın Kooperatifi'ne destek, 1915 Çanakkale Köprüsü ve Otoyolu Projesi tarafından yürütülen Toplum Düzeyinde Destek Programı (TDDP) kapsamında uygulanan 321 çevresel ve sosyal projeden yal-

nızca bir tanesi. Üstelik 'Gelibolu Öncü Kadın Kooperatifi'ni kuruluş aşamasından bu yana finansal olarak destekleyen 1915 Çanakkale Köprüsü ve Otoyolu Projesi, döngüsel ekonomiye sunduğu katkı nedeniyle, 2023 yılında Birleşmiş Milletler Avrupa Ekonomik Komisyonu (UNECE) tarafından düzenlenen 7. UNECE PPP Forumu'nda 'KÖI ve Altyapı Ödülü'ne layık görülmüş. Kooperatif Başkanı Yasemin Çat emekli bir eğitimci. Kooperatifin diğer üyeleri de çalışma hayatını tamamlamış, farklı alanlarda üretken olmak ve hemsinlerinin emeğini gösteren hale getirmek isteyen kadınlar. Gelin bu ödüllü kadın girişiminin hikâyesini kendilerinden dinleyelim...

1915 ÇANAKKALE EN BÜYÜK DESTEKÇİMİZ

Yasemin Çat
Öncü Kadın Kooperatifi Başkanı Eğitimciyim, emekli oldum ve Gelibolu'ya yerleştim. Çok yoğun bir çalışma temposundan çıkınca boşta kalıyorsunuz. Bir dolu kursa gittim. Ahsap boyadım, karakalem resim yaptım, sonra sergiler yaptık. O sergilerde kadınlarımız şöyle bir serzenişte bulunuyordu: 'Biz bütün seneler kurslarda çalışıyoruz bunları yapıyoruz ama elimizde kalıyor, hiçbir şekilde gelire dönüştürmüyoruz.' Oradan yola çıkarak arkadaşlarla 'n'apabiliriz' diye düşündük. Bir kadın kooperatifi kurulum dedik. Çünkü Gelibolu'da yok böyle bir şey. Biz buradaki ilk ve tek kadın kooperatifiyiz. 14 paydaşla kurduk kooperatifi. 2 bin lira paramız vardı sadece. Harçlar bile 10 bin lira kadar tutuyordu. Yola çıkarken sadece küçük bir satış yerimiz olsun kadınların ürünlerini getirelim, biz satılmı onları sevinirelim diye düşünüydük. O arada 1915 Çanakkale Köprüsü ile yollarımız kesişti.

Buraya yerleştiğimizde bir hayvan demeyi kurmuştu. Onlarla hayvan-

larla ilgili görüşmek istedim. Bir büyük barmak yapalım dedik. Sokaktaki canlara alalım, doğal ortanda yaşasınlar. Çok güzel bir proje geliştirdik. Eski belediye başkanımız olur vermedi bu projeye.

Barnak projesini gerçekleştiremedik ama o arada kurmak üzere olduğumuz kooperatiften bahsettim. Müdür bey "Bu bizim arayış da bulamadığımız bir şey. Kadınların kalkınması için ayırdığımız bir bütçe var. Bu bütçeyi kooperatif kullanmak istiyoruz" dedi. Ve bizim dükkânımızın tadilatını yaptılar, dayayıp döşediler, tefris ettirler. 1915 Çanakkale Köprüsü bizim en büyük destekçimiz oldu.

İLK DEFA KENDİ PARASINI KAZANAN KADINLAR VAR

Gelibolu'nun 26 köyünde yaklaşık 60, 65 üreticimiz var. Köyleri dolayışık, kadınlara ne üretiyoruz diye sorduk. Domates sosu mu yapıyorsunuz, ceviz mi, dut mu kurutuyorsunuz, ürettiğin neyse el işi, dantel, yemeni. Belli bir ürün seçtik oluşturmadık. Masrafımızı, kırımızı, ver-

gimizi çıkacak kadar çok az bir fark koyarak onların ürünlerini alıp, satmaya başladık. El emeğinin para etmesi çok hoşlarına gitti kadınların. İlk defa kendi parasını kazanan kadınlar var. 'Salçan satıldı gel paramı al' diyoruz, gözlemlerinde ki ısıltıyı görmeniz lazım. Çok mutlu oluyoruz.

Öncü Kadın Mutfacı'nda yöresel ürünlerimiz var. Lavanta kurabiyesi ve lavanta gazozu yapıyoruz. Tarhanalı erizem, hamurunda ceviz olan erizem var. Gelibolu'nun geleneksel yemeklerini pişiriyoruz. Her güne bir geleneksel yemek oluyor menüde. Gelibolu'nun göçeli mantısı, Pithican kayığı var. Ürünlerimizde kullanılmak üzere göçek Çanakkale domatesini bulmaya çalışıyoruz. Toplu ürün yapacağımız zaman ata tohumu, yerli tohum kullanın, kimyasal kullanmayan üreticiden alım yapıyoruz. Hem kadın üreticimiz hem de kimyasaldan uzak üretim yapanlar destekliyoruz. Şu anda hedefimiz bir an önce üretim mutfağımıza aktif hale getirmek, üretim iznimizi alıp kendi markamızı piyasaya çıkarmak. Ticari web sitemiz hazır. Ama e-ticarete çok

emek vermek gerekiyor.

1915 ÇANAKKALE BÖLGEYİ İVİLESTİREN BİR OLUŞUM

Ulaşma çok büyük etkisi oldu 1915 Çanakkale Köprüsü'nün. Her geçtiğimizde dua ediyorum. Artık feribot beklemeye derdiniz yok, firmaya mı var, seferler iptal mi edildi düşünmüyorsunuz. Ürünü hazırladık diyelim ki sipariş var elinizde kalıyordu, verdiğiniz lojistik ücreti de boşa gidiyordu. Şimdi ulaşım anlamında aksama yaşanmıyor.

En önemlisi de sağlık. Çok acil bir şey olduğunda 25 dakikada Çanakkale'desiniz. Kalp krizi vs olduğunda buradan helikopter kaldırılıyordu. Çok zordu. Çok zordu. Sadece bize değil Gelibolu, Lapseki ve çevre köylerde herkesin hayatına dokundular. Köylerimize artıma tesisleri yaptılar, arıcılık, çilek yetiştiriciliği gibi çeşitli alanlarda çok büyük destekleri oldu. Onun için biz 1915 Çanakkale'yi bir çelik ve beton yapı olarak görmüyoruz. Bu çevrenin hayatını iyileştiren bir oluşum diye bakıyoruz.

NİYETİNİZ İYİ OLUNCA YOLUNUZ AÇILYOR

Senay Kumgöz
Proje Yöneticisi
Kooperatifin proje yöneticisi ve mali işleri ile ilgileniyorum. Dört yıldır Gelibolu'da yaşıyoruz. Esimin işi dolayısıyla buraya yerleştik. Kooperatife girişim çok hasbelkader oldu. Bir arkadaşım hayvanlarla ilgili bir toplantı için davet etti. Orada Serpil abla, Yasemin abla ile tanıştım. Biz hayvan sevgisi buluşturdum bir bakıma. O buluşmada kadınlarla ilgili bir şey yapılması gerekiyor konusu gündeme geldi. Kooperatif kurulum diye bir adım atıldı ve yedi kişi olması gerekiyordu. Ben de sayı tutsun diye evraklarımı verdim. Konunun buraya geleceğini bilmiyordum. Yasemin abla sonra yönetime aldı beni. Hayal edemeyeceğimiz bir şeydi geldiğimiz bu nokta. Niyetiniz iyi olunca yolunuz açılıyor bir şekilde.

ÜRETMEKTEN MUTLU OLUYORUM

Hatice Fidan
Ev hanımıyım. Eskiden evde üretiyordum; mantı ve börek yapıyordum. Arkadaşlarla uzun zamandır tanışıyoruz. Kooperatif açacağı gelir misin, dediler Ben de katıldım. Hep beraber üretiyoruz. Benim için çok güzel bir heyecan olmuştur. Eğitimler alıyorum, yeni bir şey öğreniyorsunuz, kendi paranı kazanıyorsunuz. Hayat şartları çok zorlaşıyor. Evim geçimine katkıda bulunmak istiyorum. Böyle bir şeyler üretip satmak, ev bütçesine katkı sağlamak çok güzel oluyor. Ben bir şey öğrenmekten, üretmekten çok mutlu oluyorum. Esim bosuna uğraşmıyorum kendimi yorma diyordum. Para kazanacağıma inanmıyordum. Simdi 'Demek ki caba gösterince olabiliyormuş' diyor.

BİZ YAPACAGIZ BU İŞİ DEDİK

Serpil Narin
Yasemin'le uzun yıllar arkadaşız. Dost Patiler Derneği'nde de birlikteyiz. İkkin bodrum katta bir yerimiz vardı; kesin ösürüyoruz, yazın yapıyoruz. Derken 1915 Çanakkale Köprüsü sayesinde gün işiğna çıktı. En zordandığımızda bile 'Biz yapacağız bu işi' diye azmettik. İlk bir sene çok zor geçeceğimizi biliyorduk. Her yerden destek almaya çalıştık. Herkes elinden ne geliyorsa yaptı. Ben de fileler örüyorum, receller, sarmalar yapıyorum. Mutfak işini sevdiğim için her gün burada, mutfaktayım. 1915 Çanakkale Köprüsü sayesinde çok güzel yerlere doğru gidiyoruz.